

Max and Yetty Monderer A"H

עָלִית ALIT

Virtual Summer Beit Midrash

- *Tanach* • *Halacha*
- *Jewish History*
- *Tikkun Hamiddot*

“PHENOMENAL” BERACHOT

I Unusual creatures (*beriyot meshunot*)

תלמוד בבלי ברכות דף נח ע"ב

אמר רבי יהושע בן לוי: הרוצה את הבהקנים, אומר: "ברוך ... משנה הבריות". מיתביי: ראה את הפושי, ואת הגיחור, ואת הלנוקו, ואת הקפס, ואת הננס, ואת הדרינקוס, אומר: "ברוך ... משנה את הבריות". את הקטע, ואת הסומא, ואת פתוי הראש, ואת החגר, ואת המופה שחיו, ואת הבהקנים, אומר: "ברוך ... זיין אמת"

The Gemara continues to discuss the obligation to recite a blessing over unusual phenomena. **Rabbi Yehoshua ben Levi said: One who sees spotted people recites: Blessed...Who makes creatures different.** The Gemara raises a challenge: **One who saw a person with unusually black skin, a person with unusually red skin, a person with unusually white skin [*lavkan*], an unusually tall and thin person, a dwarf, or one with warts [*darnikos*] recites: Blessed...Who makes creatures different.** However, one who sees **an amputee, a blind person, a flat-headed person, a lame person, one afflicted with boils, or spotted people recites: Blessed...the true Judge,** not: Who makes creatures different.

לא קשיא: הא ממעי אמו, הא פתר דאיתיליד. דיקא נמי, דקתגי דומיא דקטע. לשמע מינה

The Gemara answers: This is **not difficult. This**, where Rabbi Yehoshua ben Levi says to recite: Who makes creatures different, refers to a case where the individual was spotted **from** when he was **in his mother's womb**, since birth. While **this**, where one recites: The true Judge, refers to a case where the individual only became spotted **after he was born**. The Gemara remarks: The language of the *baraita* is **also precise** as it draws a parallel to other cases, as **it taught** that a spotted person is **similar to an amputee**, which, in general, is a handicap incurred after birth. The Gemara concludes: Indeed, **conclude from this**.

תגו רבנן: הרוצה פיל, קוף וקפוף, אומר: "ברוך ... משנה את הבריות". ראה בריות טובות, ואילנות טובות, אומר: "ברוך ... שפכה לו בעולמו".

The Sages taught: One who sees an elephant, a monkey, or a vulture (Rashi) recites: Blessed...Who makes creatures different. One who saw beautiful or otherwise outstanding creatures or beautiful trees recites: Blessed...Who has such things in His world.

Meiri: the blessing is said over the abnormality itself

Ra'avad, cited by Ritva 58b : only when the abnormality is perceived as a negative trait, or only because one feels bad for the person

Bach (225:3) assumes that the Ra'avad refers only to the blessing of *barukh ... dayan ha-emet*, others (see Perisha 225:7) understands that this blessing be said even upon seeing a regular person, even one who does not feel pity for.

The *gemara* also teaches that "one who sees an elephant, a monkey, or a *kifuf* recites: 'Blessed...Who makes creatures different.' The *Acharonim* discuss whether this applies to all highly unique animals (see *Halikhot Shlomo* 23:35) or just these. Although some *Rishonim* identify the "*kifuf*" as an owl (Abudraham, *Hilkhos Berakhot* 8), others explain differently, and the Shulchan Arukh omits the *kifuf* completely.

Shulchan Arukh (225:9) rules that one should only say these blessings the first time one sees these phenomena

Rema rules that one may say these blessing every thirty days. T

Mishna Berura (30), based upon this doubt, writes that even after thirty days, one should not say the *shem u-malkhut* (i.e. just say "*barukh meshaneh ha-beriyot*").

II Exceptionally beautiful creations (*beriyot tovot*)

תלמוד בבלי, מסכת ברכות, דף נ"ח, עמוד ב'

"ראה בריות טובות ואילנות טובות אומר ברוך שככה לו בעולמו"

One who saw outstanding creatures (*beriyot tovot*) or beautiful trees (*ilanot tovot*) recites: Blessed...Who has such things in His world (*barukh... she-kakha lo be-olamo*).

תלמוד ירושלמי, מסכת עבודה זרה, פרק א

"ראה אפילו חמור נאה או גמל נאה אומר: ברוך שכך לו בריות נאות בעולמו"

רמב"ם, הלכות ברכות פרק י

טו [יג] הרואה בריות טובות ומתוקנות ביותר, ואילנות טובות--מברך ברוך אתה ה' אלוהינו מלך העולם, שככה לו בעולמו. היוצא לשדות ולגינות ביומי ניסן, וראה אילנות פורחות וניצנים עולים--מברך

ברוך אתה ה' אלוהינו מלך העולם, שלא חיסר בעולמו כלום, וברא בו ברייות טובות נאות, כדי להתנאות בהם בני אדם.

Rambam (*Hilkhot Berakhot* 10:13) : this blessing is said when one sees “the most beautiful and well-formed creations” (*beriyot na’ot u-metukanot be-yoter*).

דברי הראב"ד מובאים בספר המאורות (ברכות נח, ב): "כתב הראב"ד, דוקא פעם ראשונה שהשינוי עליו חידוש גדול. וכן בריית טובות, שהם אנשים נאים וגבוהים שהנפש נהנית מהם ואפילו על גויים, פעם ראשונה שיראה אותם מברך עליהם לא יותר, לא עליהם ולא על אחרים אלא אם כן ראה נאים מהם. ואל תתמה, שאין הדברים אלא לפי הנאתם. הלא תראה כי חלקו בין אתא מיטרא טובא להיכא דאתא פורתא, ובין חזא מיחזא להיכא דשמע מישמע, ובין דאית ליה שותפא ובין דלית ליה. וכן אני אומר בהרואה קברי ישראל וקברי אומות העולם, אינו מברך עליהם אלא פעם ראשונה, אבל אומר הוא על אחרים". ע"כ

ראב"ד (המובא במאורות): "אנשים נאים וגבוהים שהנפש נהנית מהם ואפילו על גויים"

Ra'avad (cited in Ritva 58b, s.v. *ha-ro'eh*: this blessing is only said when “one has not seen nicer [creatures] than these.”

שו"ע רכה, ט:

"הרואה... (משונים) מברך: משנה הבריות... ואינו מברך אלא פעם ראשונה, שהשינוי עליו גדול מאד. **הנה**: ויש אומרים משלשים יום לשלשים יום (טור)".
סעיף י: "הרואה אילנות טובות ובריות נאות, אפילו גוי או בהמה, אומר: בא"י אמ"ה שככה לו בעולמו; ואינו מברך עליהם אלא פעם ראשונה ולא יותר, לא עליהם ולא על אחרים, אלא אם כן היו נאים מהם."

ירושלמי ברכות (פ"ט סוף ה"א):

"הרואה אילנות נאים ובני אדם נאים אומר ברוך שכן ברא בריית נאות בעולמו. מעשה ברבן גמליאל שראה גויה אשה נאה וברך עליה". ושאלו: "זו דרכו של רבן גמליאל להסתכל בנשים? אלא דרך עקמומית היתה כגון ההן פופסדס והביט בה שלא בטובתו"

Bi'ur Halakha, s.v. afilu - it may be inappropriate for a man to gaze upon a woman, admiring her beauty, and say the blessing (*Bi'ur Halakha, s.v. afilu*). He also discusses whether one should avoid gazing at or praising a non-Jew for his appearance.

Are these blessings recited nowadays?

Chayei Adam (63:1) - not customary to say this blessing. He explains that one should only say the blessing the first time he sees these unique creatures, “and since we are accustomed to them, there is no significant difference.”

Sha'ar Ha-Tziun (225:33) - since the blessing is meant to be said on “the most beautiful and well-formed creation,” who could possibly determine which creature fits that description?

Mishna Berura (225:32) - one should say this blessing without *shem u-malkhut* (“*Hashem, melekh ha-olam*”).

R. Yitzchak Eisik Yehuda Safrin of Komarno (1806-1874), Shulchan Ha-Tahor “one should not treat these blessings lightly, as it is a great obligation to say them ...”

R. Ovadia Yosef (Yalkut Yosef, 265:21) : one may visit a zoo, and say the blessing “*meshaneh ha-beryot*”, with the *shem u-malkhut*, upon seeing an elephant or a monkey. Similarly, one may say the blessing “*she-kakha lo be-olamo*” upon seeing a beautiful bird, such as a parrot. He adds that one may say these blessings every thirty days (footnote 21). However, he adds that the blessing of “*she-kakha lo be-olamo*,” said upon seeing an exceptionally beautiful creature, should be said one the first time he sees the creature.

פניני הלכה יב-טו, יג – הלכה למעשה ברואה בריות נאות במיוחד

ובאופן זה אפשר להחזיר את הברכה למקומה בלא לחשוש לסברה שהובאה בח"א (שמא כבר ראה בריה נאה שכזו בעבר). וכל זאת בצירוף מה שכתבתי שגם הראב"ד יכול להסכים שאם הוא מתפעל – עליו לברך. ובצירוף דעת החולקים על הראב"ד

לפיכך, כל שהוא רואה בריה נאה במיוחד, יברך. ואם יראה אחרת נאה הימנה בתוך שלושים יום, ויתרגש מראייתה, יברך שוב. ואם יראה אחרת מאותו סוג, שהיא נאה מאוד אבל אינו יודע אם היא נאה [מקודמתה, אם עברו שלושים יום והוא מתפעל מראייתה, יברך. 10]

וכך יברך על כל מין ומין של חיה, ועל כל סוג של אילן שהוא מתפעל מיופיים או טיבם

יב-טו, יד – מי שאינו מבחין כל כך ביופיים

מי שאינו רגיל להבחין ביופיים של בריות ואילנות, כי אינו רגיל להסתכל בהם, ואף אם אומרים לו שזו בריה יפה במיוחד בין בני מינה, אינו מתפעל, לא יברך, מפני שבפועל הוא עצמו הרי אינו רואה ביופייה. אבל אם גם הוא מתפעל מיופיים, אלא שאינו יודע לקבוע אם הם יפים במיוחד, ומביני דבר יאמרו לו שאכן הם יפים במיוחד לעומת שאר הבריות – יברך. וגם מי שלא התפעל מתחילה, אם אחר שיאמרו לו שזו בריה מיוחדת במינה, כגון סוס או כלב שזכו בתחרות, ונחשבים למיוחדים בין בני מינם, אם גם הוא יבחין בזה ויתפעל ממנו – יברך

יב-טו, טו – על בריות שהכל מודים ביופיים יברך בכל אופן

נראה שיש שני סוגים של בריות יפות: הסוג הרגיל הוא שבתוך כל מין ומין יש בריות שנאות במיוחד יחסית לבני מינם

הסוג השני הוא, מינים שנחשבים נאים במיוחד יחסית לשאר המינים, והם כל כך נאים עד שאנשים באים להשתאות מגויים, ועל מינים אלו מברכים בלי להבחין בין היפים יותר ליפים פחות

למשל, הרואה עצי ענק, שהכל מתפעלים מהם, ותיירים באים לראותם, יברך. וכן הרואה תוכי נאה בשלל גוונים, או דגים בעלי צבעים מופלאים, כדגים שבמפרץ אילת – יברך. ואם יבוא אחר שלושים יום לאותו מקום, ויתפעל מיופיים – יברך שוב, שמן הסתם יראה שם דגים אחרים, וכפי שכתבתי גם הראב"ד יודה בזה. ואף אם יראה את אותו התוכי, אם יעברו שלושים יום ויתפעל, המברך לא הפסיד, שכן אפשר לומר שאף הראב"ד מודה בזה. ומה שכתב בשו"ע שרק אם ראה נאה הימנה, התכוון לאילנות וחיות שאינן נחשבות

ליפות כל כך, אבל בתוכי מיוחד שהכל מתפעלים מיופיו, הרי יש מראיתו התפעלות, ולכן גם הראב"ד יסכים שיברכו עליו. וכ"כ בילקוט יוסף רכה, כט, שהמתפעל מתוכי מרהיב שבגן חיות, יברך בשם ומלכות. וכן מצינו שתקנו לברך "משנה הבריות" על כל קופים ופילים, ואין זה משנה באיזה קוף או פיל מדובר, ואף כתב בילקוט יוסף הערה כא, שנוהגים לברך עליהם כל שלושים יום.

יב-טו, טז – ארזי לבנון

ארזי הלבנון נחשבו לעצים יפים במיוחד, כמו שנאמר: "כארז בלבנון ישגה". והתעוררה שאלה האם יברכו על יופיים (עיין בשער העין טו, הערות כה, וכה). ונלענ"ד שאדם שלא יתפעל מהם, לא יברך על סמך מה שהפסוק שבחם. אבל מי שרגיל להסתכל באילנות ונהנה מנויים ומתפעל מיופיים המיוחד של ארזי הלבנון לעומת העצים הרגילים – יברך עליהם פעם אחת (ואין לחשוש שאולי כבר ראם פעם ולא בירך אז ועתה אין (לו) התחדשות, כי אם בפועל הוא עתה מתפעל מיופיים, יכול לברך

פניני הלכה, ב-טו, יז – מראות מיוחדים של חי וצומח בטבע

נשאלתי: האם יש לברך על ראיית בעלי חיים מיוחדים בטבע – נמרים, יעלים. נדידת ציפורים (כתופעה חולפת בעונות הנדידה, או בציפורים חורפות או מקייצות באזורים שונים ומרשימים ביופיים או כמותם, כמו העגורים בשמורת החולה בחורף), קינון קבוע (למשל הנשרים בשמורת גמלא) וכן האם מברכים על ראיית משטחי פריחה וצמחיה מיוחדת – פריחת איריסים בגלכוע, פריחת חלמוניות בסתיו באזורים שונים. פריחת נדירות של צמחים נדירים (אדמונית החורש בהר מירון). עצים מרשימים בגודלם ונדירותם.

תשובה: כמדומה שאם אלו מראות שאנשים רבים רגילים להתרשם מהם, כגון שעורכים טיולים כדי לראותם, ובנוסף לכך גם זה שרואה אותם עתה מתרשם מהם – ראוי שיברך "שככה לו בעולמו", כדרך שתקנו חכמים לברך על בריות נאות וטובות. אבל אם אחד מן התנאים הללו חסר – אין לברך

III Seeing or experiencing unique and awe-inspiring forces of nature

Oseh Ma'aseh Vereishit and She-Kokho U-Gevurato Malei Olam

משנה, מסכת ברכות, פרק ט', משנה ב

"על ההרים, ועל הגבעות, ועל הימים, ועל הנהרות, ועל המדברות, אומר ברוך עושה מעשה בראשית"

תלמוד בבלי, מסכת ברכות, דף נ"ט, עמוד א

"על הזיקין, ועל הזועות, ועל הרעמים, ועל הרוחות, ועל הברקים אומר: ברוך שכחו וגבורתו מלא עולם"

MISHNA - Berakhot 54b

For *zikin* (comets) and *zeva'ot* (earthquakes), for thunder, [gale force] winds, and lightning, one recites: Blessed...Whose strength and power fill the world (*barukh ... she-kokho u-gevurato malei olam*). For [extraordinary] mountains, hills, seas, rivers, and deserts, one recites: Blessed...Author of creation (*barukh ... oseh ma'aseh vereishit*).

תלמוד בבלי דף נט ע"א

ועל הברקים אומר "ברוך... שפחו וגבורתו מלא עולם". מאי ברקים? אומר רבא: ברקא. ואמר רבא: ברקא
יחידא, וברקא חיוורא, וברקא ירוקתא, וענני דסלקו בקרו מערבית ואתניו מקרו דרומית, ותרתי ענני דסלקו
תדא לאפי תברתה — כולהו קשיין

We also learned in the mishna that **over lightning one recites: Blessed...Whose strength and power fill the world.** The Gemara asks: **What is this lightning? Rava said: A bright light. And Rava said: A single bolt of lightning, white lightning, green lightning, clouds that rise in the western corner and come from the southern corner, and two clouds that rise with one facing the other are all signs of trouble.**

...על ההרים ועל הגבעות. אטו כל הני דאמרן עד השתא, לאו מעשה בראשית ניהו? והכתיב "ברקים למטר
עשה!" אומר אבני: פרוך ותני. רבא אומר: הים מברך תרתי — "ברוך... שפחו מלא עולם", ו"עושה מעשה
בראשית". הקא "עושה מעשה בראשית" — איפא, "שפחו מלא עולם" ליפא

We learned in the mishna that **over mountains and hills one recites: Blessed...Author of creation.** The Gemara asks: **Is that to say that all those that we mentioned until now, such as lightning, are not acts of creation?** Among God's praise for creation of the world and forming the mountains, **is it not also written: "He makes lightning for the rain" (Psalms 135:7)? Abaye said: Combine the two statements and teach that in all the cases in our mishna, one recites these two blessings. Rava said: There, over lightning and thunder, one recites two blessings: Blessed...Whose power fills the world, and: Author of creation. Here, however, over mountains and hills, one recites the blessing: Author of creation, but need not recite: Whose power fills the world.**

Abaye and Rava reconcile these two sources and rule that at times one should "say both" (*mevarekh tartei*). According to Abaye, this is true regarding both the case of mountains and hills and that of lightning and thunder, and according to Rava, it is true only regarding lightning and thunder.

What does Rava mean? When does one say both blessings?

Ra'avad (*Hilkhoh Berakhot* 10:14; see also Rashi, s.v. *karukh*) : one actually says both blessings. One expresses one's wonder over the creation and admires God's strength and might.

Most *Rishonim* disagree and rule that one may see either blessing. Although most *Rishonim* reject the view of the Ra'avad (and Rashi), there seems to be a disagreement regarding the relationship between these two blessings.

Rif (*Berakhot* 43b) and **Tosafot** (*Berakhot* 59a, s.v. Rava) rule that one may say either blessing

רמב"ם הלכות ברכות פרק י

טז [יד] על הרוחות שינשבו בזעף, ועל הברקים, ועל הרעמים, ועל קול ההברה שתשמע בארץ כמו ריחיים גדולים, ועל האור שבאויר שייראו כאילו הם כוכבים נופלים ורצים ממקום למקום, או כמו כוכבים שיש להן

זנב--על כל אחד מאלו--מברך ברוך אתה ה' אלוהינו מלך העולם, שכוחו מלא עולם; ואם רצה--מברך ברוך אתה ה' אלוהינו מלך העולם, עושה בראשית

Rambam (ibid.):

When one perceives any of the following: winds that blow extremely powerfully, lightning, thunder, loud rumblings that sound like large mills when they are heard on the earth, shooting stars, or comets, he should recite the blessing: [Blessed are You, God, our Lord, King of the universe,] whose power and might fill up the world. If one desires, he may recite the blessing: [Blessed are You, God, our Lord, King of the universe,] who performs the work of creation.

Shulchan Arukh (227:1) records this *halakha* in a similar manner as the Rambam, implying that he too maintains that at times *she-kokho* may be the preferred blessing.

Ta"z:

It is customary to say, upon [hearing] thunder, *she-kokho u-gevurato*, and upon [seeing] lightning, *oseh ma'aseh vereishit*. I do not know the reason for this. Perhaps it is because the thunder reflects might, which is not true regarding lightning.

Mishna Berura (5)- one should say a separate blessing for lightning and thunder. However, if one hears thunder and sees lightning together, one should say only one blessing, *oseh ma'aseh vereishit*.

How often may one say these blessings?

Yerushalmi (Berakhot 8:2, cited by the Rif 43b) - this blessing is not limited to recitation once every thirty days, like other blessings; rather, one may say these blessings during each and every storm. If the clouds disappear and then return and one sees lightning and hears thunder, one may say the blessings again. (This ruling is cited by the Shulchan Arukh (2).)

Mishna Berura (8) - the Yerushalmi implies that after a day passes, i.e. after waking up the next morning, one may say another blessing.

Upon seeing what type of lighting and thunder does one say a blessing?

Halikhot Shlomo, p. 287; Tzitz Eliezer 12:21 - one says the blessing even upon seeing just the flash of light, without seeing the actual bolt.

Mishna Berura (3) cites the Chaye Adam - one should not say the blessing upon seeing "heat lighting." Therefore, when one sees lightning, he should wait until

hearing thunder in order to say the blessing. This would not apply in the winter, when the lighting is clearly part of a storm, and not due simply to heat.

In addition to thunder and lightning, the *gemara* mentions that one should also say a blessing upon seeing a **meteor (shooting star)**, or, according to some, an **asteroid** (see Mishna Berura 1). One should also say the blessing upon experiencing an **earthquake and upon experiencing “strong winds.”**

Mishna Berura (1)- while one should say the blessing “*she-kokho u-gevurato*” while experiencing extremely strong winds, over weaker winds, one should say “*oseh ma’aseh vereishit.*”.... maybe one should also say *oseh ma’aseh vereishit*, as we cannot truly gauge which are considered strong as opposed to weak winds.

IV Blessings over Lakes

MISHNA - Berakhot 54b

...For [extraordinary] mountains, hills, seas, rivers, and deserts, one recites: Blessed...Author of creation (*barukh ... oseh ma’aseh vereishit*).

...R. Yehuda rules that one who sees the great sea recites Blessed...Who made the great sea (*she-asah et ha-yam ha-gadol*).

The Rishonim disagree as to the difference between a “yam” (sea) and the “yam ha-gadol.”

Rosh (Teshuvot 4:4- the “yam ha-gadol” refers to the ocean, “which surrounds the world.”

Other Rishonim assume that the “yam ha-gadol” refers to smaller seas, such as the Mediterranean Sea.

Shulchan Arukh (228:1- one says the special blessing “*she-asah et ha-am ha-gadol*” upon seeing the Mediterranean Sea.

Mishna Berura (2) - the Mediterranean is unique and special due to the importance of the land of Israel.

Although the Shulchan Arukh rules that one should say the blessing of “*she-asah et ha-yam ha-gadol*” upon seeing the Mediterranean Sea, many Acharonim disagree and write that one should say “*oseh ma’aseh vereishit*”, the more general blessing, upon seeing the Mediterranean. Regarding the ocean, some rule the one should say “*she-asah et ha-yam ha-gadol*” upon seeing the ocean (**Minchat Yitzchak 1:110**), while others say the due to the doubt described above, one should say “*oseh ma’aseh vereishit.*” One should say the blessing “*oseh ma’aseh vereishit*” upon seeing the Kineret as well.

How often does one say this blessing?

Berakhot 58b - a break of thirty days regarding the Shehechyanu blessing and regarding the blessing said upon seeing the yam ha-gadol (39b).

V Blessing over Rivers

Gemara (59b):

And Rami bar Abba said that R. Yitzhak said: One who sees the Euphrates River near the bridge of Babylonia recites: Barukh... oseh ma'aseh vereshit. And now that the Persians have rerouted the course of the river, one only recites the blessing from Beit Shavor upriver.

Rambam (Hilkhot Berakhot 10:15) cites the language of the mishna - that one should say the blessing upon seeing any river, as long as it still flows along its natural, and not man-made, route

R. David Abudarham (cited in Beit Yosef 228- one says this blessing "only over distinct mountains and hills, regarding which the strength of the Creator is noticeable, and similarly [over] distinct rivers (neharot meshunim), such as the Perat and Chidekel."

The Acharonim discuss whether one may say the blessing upon seeing any large and impressive river, or only over specific rivers.

Olat Tamid 228:2; Kaf Ha-Chaim 228:9 -it is customary not to say this blessing upon seeing rivers, as aside from the four river mentioned in the Torah, we are unable to determine whether the rivers existed from the time of creation.

Chayei Adam and Kitzur Shulchan Arukh do not mention this blessing at all.

Eliya Rabba 228:6, Teshuvot Be-Tzel Ha-Chokhma 2:11 - rule that unless there is a real concern that the river does not flow along its original route, one may say the blessing.

Magen Avraham 228:3; see Arukh Ha-Shulchan 228:2, who mentions the Volga, Rhine, and Danube - rule that one may say this blessing upon seeing any large and distinctly beautiful .

תלמוד בבלי ברכות דף נט ע"ב

רבי יהודה אומר הרוואה הים וכו' לפרקים. עד כמה? אמר רמי בר אבא אמר רב יצחק: עד שלשים יום. We learned in the mishna that Rabbi Yehuda said: One who sees the great sea intermittently recites: Blessed...Who has made the great sea. The Gemara asks: How much is intermittently? Rami bar Abba said that Rav Yitzhak said: Thirty days.

Many are not accustomed to say this blessing, especially those who live near a large river. However, one who sees and is inspired by a particular large and impressive river should say the blessing.

VI Blessing over Mountains, Hills, and Deserts

תלמוד בבלי ברכות דף נט ע"א

על הקרים ועל הגבעות. אטו כל הגי דאמרן עד השתא, לאו מעשה בראשית ניהו? והכתיב "ברקים למטר עשה!" אמר אביי: כרוך ותני. רבא אמר: התם מברך תרתי — "ברוך... שפחו מלא עולם", ו"עושה מעשה בראשית". הקא "עושה מעשה בראשית" — איכא, "שפחו מלא עולם" ליכא.

We learned in the mishna that over mountains and hills one recites:

Blessed...Author of creation. The Gemara asks: Is that to say that all those that we mentioned until now, such as lightning, are not acts of creation? Among God's praise for creation of the world and forming the mountains, is it not also written: "He makes lightning for the rain" (Psalms 135:7)? Abaye said: Combine the two statements and teach that in all the cases in our mishna, one recites these two blessings. Rava said: There, over lightning and thunder, one recites two blessings: Blessed...Whose power fills the world, and: Author of creation. Here, however, over mountains and hills, one recites the blessing: Author of creation, but need not recite: Whose power fills the world.

If a person is taken by the grandeur and beauty of a mountain or hill, he should say the blessing "oseh ma'aseh vereishit."

R. Yaakov Emden (1697–1776), More U-Ketzi'a (228): "the difference between a mountain and a hill is not is size and height; rather, a hill is an erect mound, steep which sharp sides." In other words, one should say the blessing upon seeing tall mountains and steep valleys.

Chayei Adam (63:3) - one says the blessing upon seeing "famous mountains."

Arukh Ha-Shulchan (228:1) mentions the Alps and other large European mountains. One should also say the blessing upon seeing the beautiful mountains of the land of Israel.

One generally does not say the blessing over mountains, rivers, and lakes near one's home. Furthermore, one may only say this blessing if he has not seen these sights in thirty days. One who can appreciate the grandeur of these creations may even say the blessing while in an airplane (Betzel Ha-Chokhma 2:15).

VII The Blessing upon Seeing a Rainbow

ספר בראשית פרק ט' פס' ת-יז'

ויאמר אלהים אל-נח ואל-בניו אתו לאמר

And God said to Noah and to his sons with him,

“ואני הנני מקים את-בריתי אתכם ואת-זרעכם אחר-יכם:

I now establish My covenant with you and your offspring to come,

ואת כל-גופש החיה אשר אתכם בעוף בבהמה ובכל-חית הארץ מכל יצאי התבה לכל חית הארץ:

and with every living thing that is with you—birds, cattle, and every wild beast as well—
all that have come out of the ark, every living thing on earth.

הקמתי את-בריתי אתכם ולא-יכרת כל-בשר עוד ממני המבול ולא-יהיה עוד מבול לשחת הארץ:

I will maintain My covenant with you: never again shall all flesh be cut off by the waters
of a flood, and never again shall there be a flood to destroy the earth.”

ויאמר אלהים זאת אות-הברית אשר-אני נתן ביני וביניכם ובין כל-גופש חיה אשר אתכם לדורת עולם:

God further said, “This is the sign that I set for the covenant between Me and you, and
every living creature with you, for all ages to come.

את-קשתי נתתי בענן והיתה לאות ברית ביני ובין הארץ:

I have set My bow in the clouds, and it shall serve as a sign of the covenant between Me
and the earth.

והיה בענני ענן על-הארץ ונראתה הקשת בענן:

When I bring clouds over the earth, and the bow appears in the clouds,

ונזכרתי את-בריתי אשר ביני וביניכם ובין כל-גופש חיה בכל-בשר ולא-יהיה עוד המים למבול לשחת כל-בשר:

I will remember My covenant between Me and you and every living creature among all
flesh, so that the waters shall never again become a flood to destroy all flesh.

והיתה הקשת בענן וראיתיה לזכר ברית עולם בין אלהים ובין כל-גופש חיה בכל-בשר אשר על-הארץ:

When the bow is in the clouds, I will see it and remember the everlasting covenant
between God and all living creatures, all flesh that is on earth.

ויאמר אלהים אל-נח זאת אות-הברית אשר הקמתי ביני ובין כל-בשר אשר על-הארץ:

That,” God said to Noah, “shall be the sign of the covenant that I have established
between Me and all flesh that is on earth.”

תלמוד בבלי ברכות דף נט ע"א

אמר רבי יהושע בן לוי: הרואה את הקשת בענן צריך שיפול על פניו, שנאמר: “כמראה הקשת אשר יהיה בענן וגו' ונראה ואפל על פניו”. לייטי עלה במערבא, משום דמתחו דמאן דסגיד לקשתא. אבל ברוכי ודאי מברך. מאי מברך? — “ברוך ... זוכר הברית”. במתניתא תנא, רבי ישמעאל בנו של רבי יוחנן בן ברוקא אומר: “נאמן בבריתו וקיים במאמרו”. אמר רב פפא: הלכך גימרינהו לתרניניהו: “ברוך ... זוכר הברית, ונאמן בבריתו וקיים במאמרו”.

And Rabbi Alexandri said that Rabbi Yehoshua ben Levi said: One who sees a
rainbow in a cloud must fall upon his face, as it is stated: “As the appearance of the
bow that is in the cloud in the day of rain, so was the appearance of the brightness

round about. This was the appearance of the likeness of the glory of the Lord. And when I saw it, I fell upon my face” (Ezekiel 1:28). The colors of the rainbow symbolize the glory of God and one may not stare at them. Yet, in the West, Eretz Yisrael, they would curse one who fell upon his face when seeing a rainbow because it appears as one who is bowing to the rainbow. As far as blessing is concerned, however, all agree that one certainly recites a blessing. What blessing does one recite? Blessed...Who remembers the covenant with Noah. It was taught in a baraita that Rabbi Yishmael, son of Rabbi Yoḥanan ben Beroka, says that the blessing is: Blessed...Who is faithful to His covenant and fulfills His word. Rav Pappa said: Therefore we will say them both combined: Blessed...Who remembers the covenant and is faithful to His covenant and fulfills His word.

שולחן ערוך סימן רכט:א

ברכת הקשת וחמה בתקופתה. ובו ב סעיפים

הרואה הקשת אומר ברוך אתה ה' אמ"ה זוכר הברית נאמן בבריתו וקיים במאמרו ואסור להסתכל בו ביותר
 One who sees the rainbow says, "Blessed are you, God our Lord, king of the world, who remembers the covenant, who is faithful to his covenant, and who fulfills his word." And it is forbidden to look upon it further.

Poskim relate to two aspects of this beracha:

- 1) the rainbow upon which one says the blessing
- 2) whether one should intentionally look or gaze at one

- 1) Definition of a rainbow:

Ramban 9:12; see also Rabbeinu Bachaye 9:13 - emphasize that a rainbow's legs are on the earth.

Rabbeinu Bachaye :“It is customary in times of war to hold the bow facing one's body, and in peace, to turn the bow around and hold the back of the bow.” In other words, the rainbow is an image of a bow which is not turned towards the earth – that is, a sign of peace.

Ibn Ezra 9:14 - the colors of the rainbow resemble the lights of creation, and therefore affirm God's commitment to the earth.

Abarbanel (9:14) - the rainbow's appearance through the clouds demonstrates that God will not rain continuously on the earth.

This debate may have halakhic importance as well. While the gemara refers to one who sees “a rainbow in a cloud,” the Shulchan Arukh (229:1) only mentions a rainbow.

Does one need to see a rainbow in the clouds in order to say the blessing, or even just the shape of a rainbow?

Bi'ur Halakha (229 s.v. ha-ro'eh) questions whether one says the blessing over seeing half of a rainbow.

R. Shternbuch, Teshuvot Ve-Hanhagot (3:76:6), - since there is a doubt, one should not say the blessing if one does not see the entire bow shape of the rainbow.
R. Ovadia Yosef (Yalkut Yosef 229:1), - one says the blessing even upon seeing only part of a rainbow.

The Poskim further discuss whether one says the blessing upon seeing a rainbow over a waterfall, such as the Niagra Falls. While the shape and colors of the rainbow are present, it does not appear through the clouds.

R. Nachum Rabinovitz (HaDaron, Nisan 5627) - one does not say the blessing upon seeing a rainbow at the Niagra Falls, as one only says the blessings upon seeing a rainbow which appears after rainfall. He adds, however, that one should certainly say the blessing of “oseh ma’aseh vereishit.”

R. Efraim Greenblatt (Rivevot Efraim 6:103) - distinguishes between a rainbow that appears constantly and one that appears after the rain. One certainly does not say a blessing upon seeing a rainbow from a puddle of water. Similarly, the Poskim discuss whether one says the blessing upon seeing a rainbow at night (see Maharsham 2:124).

Gazing at a Rainbow?

In two places, the Talmud relates to viewing a rainbow.

1) **Berakhot 59a**- an interesting disagreement regarding the appropriate reaction to seeing a rainbow:

And R. Alexandri said that R. Yehoshua ben Levi said: One who sees a rainbow in a cloud must fall upon his face, as it is stated: “As the appearance of the bow that is in the cloud in the day of rain, so was the appearance of the brightness round about. This was the appearance of the likeness of the glory of the Lord. And when I saw it, I fell upon my face” (Yechezkel 1:28). The colors of the rainbow symbolize the glory of God, and one may not stare at them. Yet, in the West, Eretz Yisrael, they would curse one who fell upon his face when seeing a rainbow because it appears as if he is bowing to the rainbow.

This gemara records a debate regarding whether one should fall on his face upon seeing a rainbow.

2) **Chagiga 16a:**

“Whosoever takes no thought for the honor of his maker, it were a mercy if he had not come into the world.” What does this mean? R. Abba said: It refers to one who looks at the rainbow... for it is written: “As the appearance of the bow that is in the cloud in the day, so was the appearance of the brightness round about. This was the appearance of the likeness of the glory of the Lord.”

According to this passage, just as it is inappropriate to try to gaze at the glory of God (Shemot 24:10-11), it is not proper to gaze at a rainbow, which represents the glory of God.

R. Yehuda b. R. Nahmani, the speaker of Resh Lakish, expounded: anyone who looks at three things, his eyes are dim; at the rainbow, and at the prince, and at the priests. At the rainbow, because it is written: "As the appearance of the bow that is in the cloud in the day of rain... This was the appearance of the likeness of the glory of the Lord."

Shulchan Arukh (229:1- one should not gaze at a rainbow, seemingly based upon these passages.

R. Soloveitchik reportedly explained that since the language of this passage is in present tense, one should explain that one who gazes at a rainbow in search of God is "already blind," as he does not realize what he sees.

Based upon these sources, some question whether one may tell a friend to look at a rainbow, even just in order to say the blessing?

Chayei Adam (63:4) cites another authority who rules that one should not tell his friends that there is a rainbow, as this constitutes "motzi diba" (relating something bad [about the world]). This is cited by numerous Acharonim, such as the **Mishna Berura** (229:1) and **Kaf Ha-Chaim** (229:1).

Others (see Brit Kehuna, Ma'arekhet 100:3) rule that one may tell others that a rainbow is visible in order to arouse them to remember the covenant in repent.

R. Ovadia Yosef (see Yalkut Yosef 229) concurs. This seems to be the custom.